

Zvonimir Mrkonjić

UNATRAG K SEBI

Branko Čegec, „Unatrag“, MeandarMedija, Zagreb, 2014.

Interpetirajući naslov Čegecove knjige kao metaforu, rekli bismo da se on i „kvorumaši“ žele vratiti unatrag, prije nego je počela označiteljska revolucija Severa i Maleša: tamo možda gdje „iskustvom egzistencije“ sve može nanovo započeti na način pozitivne energije krugovaša i njihove zaokupljenosti stvarnim. U svojoj prvoj knjizi „Eros-Europa-Arafat“ (1980.) Čegec, tematizirajući trinomom naslova tematski *trivium*, izlaže tada aktualne postupke počevši od grafizama u koje upisuje aliterirane poruke. Oni označavaju izrazit odklon od poetike i problematike lirskog subjekta s njegovim ideološkim opredjeljenjima i strastima. Upravo demontirajući ga nastaje tekst ili, kako sam autor kaže: „Iskustva ove poezije posvema su porušile poetski SUSTAV koji je tradicija kodificirala.“ Time je bila dovedena u pitanje svetost i nepobitnost riječi kao osnova poetske riječi i poetske komunikacije. Čegecova poetska praksa udaljava se od negiranja uobičajenih postupaka, u što spada i isticanje osobnog kao i zamjena za njega. Isto tako on odbacuje privlačni severovski model i njegove posljedice, koje je izveo Maleš a pomalo su već izgubile auru avangardnog. Poezija za Čegeca podliježe sudbini centrifugalnog jezika i sve većoj perifernosti svijeta. Mićanović ističe pjesnikov interes „za politiku ili povijest, seksualnost, urbanost i medijalnost“ pa bi se moglo

reći da to određuje slikovnost njegovih sljedećih zbirki: „Zapadno-istočni spol“ (1983.), „Melankolični ljetopis“ (1988.) Umjesto osobnog, pjesnik naprosto skenira biografizme: „Držeći u lijevoj ruci prijevod Handkeove knjige / UŽAS PRAZNINE razmišljao sam o / desecima kilometara već gotovo zaboravljene pruge / na relaciji Osijek –Vinkovci. Toliko je, naime, / trajalo moje *du-go rastajanje* / kada me stanovita gospođa Rosenkranz, /iz ugledne prijeratne židovske obitelji, / udobno smjestila u svoje radosno krilo, / u kojem se smiješila moja prva muška slast.“ Seksualizam kao program nije samo uporaba vremena nego i zamjena za egzistencijalno, ono je moderno ili up to date pogleda na svijet kroz rock glazbu: „Pogled kroz prozor zatvara se u tamne naočale. Alegorični troskok *simple minds* i kompjutorski crtići smijenili su lavinu *lakih pingvina*. Stojim između zidova obloženih ogledalima. Ona su moj koncentrirani svijet. Počeo sam zaboravljati likove prohujalih lektira. Oni mutno preskakuju strune dobrog zvučanja, svrstavajući se u dug monoton i prazan hod.“ Čegecov stil, ako ga tamo možemo nazvati, sastoji se u sustizanju kumulativne rečenice. Za Zvonka Makovića to je „smišljena post erupcija na pragu razobličujuće poetike koncentrirana moderniteta, čija retrospektivna imaginacija najavljuje sintetički pohod na svršetak stoljeća (It's only rock&roll).“ Ova knjiga općenito se oprašta od pjesničkih ikona i od autoreferencijalnih tema te izbija na brisani prostor poetske „bačenosti“ gdje jedino preostaje stanovito prikriveno koliko i razborito snalaženje. Jedan od sličnih uzora bio je i Šalamun o čemu je riječ u ovoj eliptičnoj počasti;

*šalamuna i druge,
i nikad više neću
zapaliti niti kamilicu
vidio sam kuću bez prozora
pored kuće od samog stakla.
kostur koji hoda i još jednog
čovjeka koji je zaspao nasred ulice
kao giacomettijeva skulptura...*

Stanovit poetski sinkretizam Čegeca vodi preferiranju uljudbi na presjecištu uljudbi. Otuda je Istanbul povlašteno mjesto prožimanja istoka i zapada, kulture i nekulture, turcizma i europeizma, balkanizma i zapadnjaštva, što ima sve izgleda da nas zadugo još neće napustiti: *snijeg u istanbulu, / metak u ustima, / snijeg na araratu, / oštrica na usijanoj koži / kruh u platnenoj vreći / prije nego što nestane*. U tom smislu, ovaj izbor iz Čegecove poezije programski nam predstavlja pjesnika koji ostavljajući sve iluzije o poeziji, o sebi i drugima, vraća se vlastitom početku, te hoće, kao iz zaborava, početi iznova. Zar uvijek novi početak nije jedna od mogućih definicija poezije?